

mr drs W. G. Hengelbrock – mr P. A. J. Th. van Teeffelen

W

wetenschappelijk

C

onderzoek en

D

documentatie

C

centrum

TAAKVERDELING

binnen de

RECHTBANKEN

Ministerie van Justitie
1981

taakverdeling binnen de rechtbanken

*Een klein onderzoek naar de mate waarin
rechters bij de arrondissementsrechtbanken in Nederland
in gespecialiseerde kamers werkzaam zijn.*

*W. G. Hengelbrock
P. A. J. Th. van Teeffelen*

trema

tijdschrift voor de rechterlijke macht

Redactie:

hr mr L. A. R. J. de Beaufort, arrondissementsofficier van justitie te Amsterdam, *mevr. mr L. E. de Brauw-Huydecoper*, gerechtsauditeur/rechter-plaatsvervanger rechtbank Dordrecht, *mr D. J. Buijs*, rechter rechtbank Zutphen (eindredacteur), *mr C. de Gooijer*, lid College van Beroep voor het bedrijfsleven, *mr K. E. Mollema*, raio te Zutphen (redactiesecretaris), *mevr. mr J. M. H. van Staveren*, rechter rechtbank Amsterdam, *mr F. C. de Vries*, raadsheer gerechtshof Arnhem.

Redactie en administratie: **trema**, p.a. arrondissementsrechtbank, postbus 9008, 7200 GJ Zutphen, tel. 05750-10922, t. 112.

Uitgever: Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, Paleis van Justitie, kamer 352, postbus 20302, 2500 EH 's-Gravenhage, tel. 070-824041, t. 2171.

Abonnement:

trema verschijnt maandelijks, behalve in augustus en september. **trema** wordt gezonden aan alle leden en gastleden van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak. Abonnementprijs 1981: f 60,-. Losse nummers: f 7,-. Abonneren is mogelijk door f 60,- over te maken op gironummer 4318200 t.n.v. **trema**, Zutphen, onder vermelding 'abon. **trema**'. Vanaf 1980 zijn specials in de abonnementsprijs begrepen. Losse specials zijn op aanvraag verkrijgbaar.

trema, 4e JAARGANG, AFLEVERING 9, NOVEMBER 1981

INHOUD

- 3 Woord vooraf
- 4 Beschouwing over specialisatie
- 9 Doelstelling van het onderzoek
- 11 Samenvatting van de voornaamste resultaten uit de enquête
- 13 Onderzoekresultaten
- 13 – De bezettingsgraad bij en de feitelijke verdeling van rechterlijke functionarissen naar functie in de 19 arrondissementen per ultimo 1980
- 15 – Gespecialiseerde enkelvoudige en meervoudige kamers bij de rechtbanken
- 17 – De mate waarin (individuele) rechters bij de rechtbanken zijn gespecialiseerd
- 29 – De mate waarin (individuele) rechters bij de rechtbanken niet zijn gespecialiseerd

trema exclusief 5

NOVEMBER 1981

Uitgave: Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, 's-Gravenhage
Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum van het
Ministerie van Justitie, 's-Gravenhage

Druk: De Walburg Pers, Zutphen

woord vooraf

Dit nummer van *trema* is voornamelijk gewijd aan een klein onderzoek dat het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie (afgekort WODC) heeft verricht naar de mate, waarin rechters bij de arrondissementsrechtbanken in Nederland in gespecialiseerde kamers werkzaam zijn. Het onderzoek kwam tot stand mede in het kader van werkzaamheden ten behoeve van de Commissie van Advies inzake werkwijzen en normen arrondissementsrechtbanken, kortweg genoemd de Normencommissie arrondissementsrechtbanken of naar haar voorzitter de Normencommissie Blaauw.

In een beschouwing over specialisatie hebben de onderzoekers getracht om het onderwerp specialisatie niet alleen te bezien vanuit het perspectief van de rechterlijke macht zelf, maar ook vanuit een bredere maatschappelijke kontekst. Het maakt verschil of men het vraagstuk van de specialisatie van de rechterlijke macht slechts beschouwt als een intern organisatie-probleem en vanuit de behoeften, die daar leven, of dat men zich ook verplaatst in de optiek van diegenen om wie het eigenlijk allemaal begonnen is, de burgers en justitiabelen.

Intussen is het duidelijk, dat financieel gezien de bomen niet meer tot in de hemel groeien. In het kader van de heroverweging collectieve uitgaven is onlangs uitgebracht deelrapport 8 betreffende de heroverweging organisatie rechtspraak. Hierin worden na analyse en evaluatie van de diverse deelgebieden van de Rechterlijke Organisatie beleidsalternatieven voorgesteld, die bij realisering kunnen bijdragen tot de noodzakelijke beperking van de groei van de kosten van de rechtspleging.

Men kan dit op het oog op vrij neutrale wijze doen door links en rechts financiële barrières op te werpen, waarbij de lust tot procederen wel vergaat.

Het is echter ook mogelijk om juist in een verslechterend financieel klimaat te komen tot het doen van keuzes tussen de verschillende onderwerpen van geschil en verschillende wijzen van rechtspleging. Sommige onderwerpen van geschil lenen zich misschien voor een veel eenvoudiger procedure dan thans voorgeschreven. Andere onderwerpen van geschil kunnen wellicht worden beslecht door een andere instantie dan de rechterlijke macht. Een bepaalde wijze van procederen kan worden bevorderd, waardoor de kosten per zaak kunnen verminderen zonder dat de toegang tot het gerecht wordt bemoeilijkt.

Waar het om gaat is dat criteria worden ontwikkeld op grond waarvan keuzes kunnen worden gemaakt. Er moet een referentiekader komen dat – neutraal – de gevolgen van bepaalde keuzes beschrijft en dat kader kan en mag zich niet beperken tot de huidige organisatie van de rechtsverzorging. Geen twijfel mag er bestaan dat de te maken keuzes een sterk politiek karakter zullen hebben. Kiest men voor de rechtsbescherming van de burger in vitale of fundamentele zaken, dan komen andere zaken niet of in mindere mate aan de orde.

Genoemde keuzes kunnen niet te lang meer worden uitgesteld. De heroverweging wordt voortgezet en leden van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak participeren daarbij. Het referentiekader zal er dus op korte termijn moeten komen. Er lijkt hier een belangrijke taak weggelegd voor de Staatscommissie Herziening RO, ondersteund door departementale afdelingen waaronder het WODC.

Bovenstaande opmerkingen strekken ertoe het kader te schetsen waarin de resultaten van het onderhavige onderzoek moeten worden gezien. Beslissingen over verdergaan-de specialisatie (of niet) kunnen m.i. niet zinvol worden genomen als de genoemde meer fundamentele keuzes niet zijn gemaakt. De uiteindelijke vraag die beantwoord moet worden luidt: Wat wil men dat de rechterlijke organisatie doet, met welke zaken zal zij zich, al dan niet, bezig moeten houden? Pas als die vraag enigszins is beantwoord, kan toepassing van de hieronder gepresenteerde onderzoekresultaten aan de orde zijn. Dat neemt niet weg dat het van belang is dat nu reeds in zo ruim mogelijke kring kennis bestaat over de huidige stand van zaken m.b.t. de specialisatie. Dat is de reden geweest waarom in overleg met de redactie van *trema* besloten is tot uitgave van deze 'exclusief', waarvan de kosten deels ten laste komen van het WODC.

D. W. STEENHUIS

beschouwing over specialisatie

Over rechterlijke specialisatie wordt reeds zeer lang geschreven en gesproken. In de literatuur ontbreekt tot op dit moment echter enig empirisch materiaal, waaruit conclusies kunnen worden getrokken.*

Vrijwel alle auteurs uit de juridische hoek houden specialisatie voor onvermijdelijk. Leest men het rapport van de werkgroep herziening rechterlijke organisatie ('Gedachten over de toekomst van de rechtspleging', Staatsuitgeverij 1972), dan vindt men, dat belanghebbende personen en instanties vrijwel unaniem van mening zijn, dat

- * Nederlandstalige literatuur met betrekking tot specialisatie rechterlijke macht is te vinden in o.a.
Van Houten, Hoort de wetgever verdergaande specialisatie in de rechtspleging te verwezenlijken? Pre-advies NJV 1970
- Drabbe*, De specialisatie van de burgerlijke rechter, RM Themis, 1963, p. 113 e.v.
- Van Veen*, De rechter, de deskundige en de deskundige rechter, RM Themis 1971, p. 181-185
- Polak*, Rechter en deskundige, NJB 1975, p. 1289 e.v.
- Polak*, De eenheid van het recht, 1958
- Van Bommelen*, Specialisatie bij de rechtspleging, NJB 1970, p. 667 e.v.
- Rapport Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak*, Specialisatie in de zittende magistratuur, 1972
- Beekhuis*, Rede voor de NJV, 1967
- Rapport Commissie Kinderrechtspraak*, 1968
- De Ruiter*, Oude en nieuwe taken van de burgerlijke rechter, 1970
- Rapport Commissie Hooenarts*, Handelingen Tweede Kamer 1969/1970
- Rapport Commissie Witsen Elias*, Handelingen Tweede Kamer 1969/1970
- C.J.M. Schuyt*, De rol van rechtspraak en rechterlijke macht in een democratische samenleving, Pre-advies NJV 1975
- F.W. Grosheide*, Magistrates must come in from the cold, *trema* special '81-1, p. 2-20

(verdergaande) specialisatie binnen de zittende magistratuur dringend gewenst is (p. 28).

Feitenmateriaal, dat de basis zou kunnen zijn voor concrete voorstellen inzake specialisatie bij de rechtbanken, is echter niet aanwezig.

Het onderhavige onderzoek zou daartoe een eerste aanzet kunnen geven. Het geeft een beeld van de mate, waarin rechters bij de arrondissementsrechtbanken in Nederland in gespecialiseerde kamers werkzaam zijn.

Bij de bepaling van de *omvang* van deze vorm van specialisatie is aansluiting gezocht bij de indeling, die de huidige Normencommissie arrondissementsrechtbanken heeft gemaakt van de rechterlijke werkzaamheden binnen die hoofdgroepen (totaal 14 categorieën).

Verder hebben we nog een eigen indeling gemaakt in drie sectoren, de strafsector, de familiesector en de handelssector, welke sectoren ook weer opgebouwd zijn uit de hierboven bedoelde 14 categorieën rechterlijke werkzaamheden van de Normencommissie.

Dit onderzoek is een voorloper van het onderzoek, dat het WODC thans verricht ten behoeve van de Normencommissie arrondissementsrechtbanken en de Staatscommissie tot herziening van de rechterlijke organisatie. Daarbij is voor de eerste onderzoekfase gekozen voor onderzoek bij een tweetal rechtbanken, te weten Breda en Zutphen.

Bij deze rechtbanken wordt statistisch onderzoek uitgevoerd op de griffies. Doel is om over het aanbod en de soort zaken bij deze twee rechtbanken méér gegevens te verzamelen dan de gerechtelijke statistiek thans (nog) kan produceren. Zo wordt de invoer, doorvoer en uitvoer van zaken gevolgd.

Behalve statistisch onderzoek is bij beide rechtbanken een tijdschrijfonderzoek onder de rechters gehouden. De gegevens, die hieruit verkregen zijn, worden thans bewerkt. Doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de tijd, die bepaalde typen rechterlijke handelingen rechters kosten. Dit onderzoek heeft betrekking op de gehele tijdsbesteding van de rechter.

In de periode 1 september 1980 tot 1 januari 1981 is door de Normencommissie arrondissementsrechtbanken een tijdschrijfonderzoek bij alle rechtbanken in Nederland gehouden naar het vervullen van algemene en andere taken van leden van de rechtbanken.

Het verschil tussen dit tijdschrijfonderzoek en het tijdschrijfonderzoek bij de rechtbanken Breda en Zutphen is daarin gelegen, dat bij de rechtbanken Breda en Zutphen ook de *eigenlijke* rechterlijke werkzaamheden zijn geregistreerd (en niet alleen de algemene werkzaamheden en de nevenfuncties). De gegevens over de periode 1 september 1980 tot 1 januari 1981 zijn eveneens nog in bewerking. Tenslotte komt de kwaliteit van de rechterlijke tijdsbesteding aan de orde in een derde onderzoek bij de rechtbanken Breda en Zutphen door middel van een enquête onder de rechters, die deels schriftelijk en deels mondeling wordt gehouden. De resultaten van al deze onderzoeken zullen over enige maanden door het WODC worden gepubliceerd. De Normencommissie zal van de resultaten van dit onderzoek mede gebruik maken voor het interim-rapport, dat eveneens binnen afzienbare tijd zal verschijnen.

Een belangrijke vraag in het enquête-onderzoek is, hoe de rechter zich opstelt tegenover (verdergaande) specialisatie.

De rechtbank Breda behoort tot de grotere rechtbanken en kent gespecialiseerde, meervoudige kamers zowel in de strafsector, als in de familiesector en in de handelssector. Zutphen behoort tot de kleinere rechtbanken en kent uitsluitend één enkelvoudige, gespecialiseerde kamer in de familiesector.

Ervaringen en wensen naar (de-)specialisatie kunnen aldus aan de orde komen.

Uitbreiding van het enquête-onderzoek naar een rechtbank als b.v. Amsterdam kan, naar wij verwachten, gegevens opleveren over specialisatie op kleinere deelgebieden. Bij de hier genoemde drie rechtbanken kan ook de vraag naar een optimale rechtbankgrootte worden voorgelegd.

Wordt aldus tamelijk uitgebreide informatie ingewonnen over de wenselijkheid van specialisatie en rechtbankgrootte, in dit onderzoek komt echter alleen de zienswijze van rechters naar voren.

Dit betekent, dat gekeken wordt naar de doelen, die de leden van het gerechtelijk systeem zelf nastreven. Deze doelen kunnen evenwel verschillen van die van de overheid en van die van burgers/justitiabelen.

Het lijkt dan ook gewenst om onderzoek naar unusrechtspraak en specialisatie van de rechter in een wijder perspectief van rechtsverzorging te plaatsen.

C. J. M. Schuyt heeft dit gedaan in 'De rol van rechtspraak en rechterlijke macht in een democratische samenleving', Pre-advies NJV 1975.

Over specialisatie en concentratie merkt hij op, dat deze beide uitgangspunten voor hervorming schijnbaar lijken overeen te stemmen met de maatschappelijke ontwikkeling van onze tijd. Als het rapport van de commissie Wiersma 'Gedachten over de toekomst van de rechtspleging' aandacht besteedt aan de nadelen van specialisatie, dan valt hem op, dat uitsluitend nadelen worden genoemd die intrajuridisch zijn (uiteenvallen van rechtsgebieden, sleur en routine voor rechters, kwetsbaarheid van het systeem als gevolg van specialisatie doordat men geen gespecialiseerde vervangers heeft, personeelsaspecten e.d.).

Er is slechts een spaarzame verwijzing naar de nadelen die verdere of verkeerd geplande rationalisering kan opleveren voor de justitiabelen (ontoegankelijkheid, onbegrijpelijkheid, vervreemding van het 'apparaat').

Sprekend over de maatschappelijke ontwikkeling van deze tijd signaleert hij rationalisering als het kenmerk van de moderne westerse cultuur. Specialisatie, grotere deskundigheid, meer efficiency, concentratie e.d. zijn verschijnselen die daaruit voortvloeien.

Rationalisering vertoont een eigen dynamiek en doorbreekt vele traditionele banden en verbanden in de samenleving. De neiging bestaat om de rechtspleging in een snel tempo te rationaliseren, aangezien deze in dat opzicht ver achterloopt bij andere sectoren van de samenleving. Waar Schuyt nu op wijst is, dat in andere sectoren van de samenleving een aantal negatieve kanten van de voortschrijdende rationalisering aan de orde gesteld worden, waarvan het rechtsbedrijf zou kunnen profiteren.

Hij maakt er melding van, dat zich in die andere sectoren de vraag naar de-centralisering, de-bureaucratisering en zelfs de-specialisering begint af te tekenen en dat nadere bestudering van deze ontwikkeling dringend gewenst is, alvorens stappen te ondernemen in de richting van (verdergaande) specialisatie en concentratie.

Zonder de pretentie te hebben deze ontwikkeling in andere sectoren van de samenle-

ving grondig te hebben bestudeerd, kan wel worden opgemerkt, dat er een duidelijke ontwikkeling in de samenleving is in de richting van een grotere mondigheid van de burgers. Deze ontwikkeling is in de hand gewerkt door een betere scholing van brede groepen van de samenleving, meer vrije tijd en bewustwordingsprocessen van achtergestelde groepen uit de samenleving. Deze ontwikkeling zou wel eens haaks kunnen staan op bedoelde tendens tot centralisering en bureaucratisering. In de medische sector is er bv. een duidelijke tendens naar eigen verantwoordelijkheid voor gezondheid en welzijn (zelfhulp, patientenkringen etc.). Bepaalde vormen van specialisatie waarbij het verband met het grotere geheel wordt losgelaten, worden tegenwoordig door de burgers niet altijd meer geaccepteerd.

Anderzijds is verdergaande specialisatie niet tegen te houden, doordat men ook van de rechter niet kan vragen dat hij alle rechtsgebieden beheerst, terwijl verdere rationalisatie onontkoombaar is door de snel voortschrijdende technologische ontwikkelingen.

De vraag is of beide ontwikkelingen elkaar niet kunnen verdragen. De specialisatie van de rechterlijke macht, zoals Grosheide ('Magistrates must come in from the cold', *trema* special '81-1 pp. 2-20, in het bijzonder pp. 12-15) die heeft voorghouden, lijkt aantrekkelijk. Volgens hem dient iedere rechterlijke ambtenaar belast te worden met de zorg van een beperkt aantal 'aandachtsvelden'. Het aanhouden van in elk geval meer dan één aandachtsveld voorkomt, dat de specialist monomaan, vakidoot of iets soortgelijks wordt. Het introduceren van specialisten betekent volgens Grosheide echter niet het atomiseren van de rechterlijke macht. Een goed functioneren van het instituut is erbij gebaat om de samenhang in het recht en met name in de rechtstoepassing voortdurend in het oog te houden. Grosheide bepleit daarbij een grootschalige aanpak: penalist en civilist dienen te weten hoe grosso modo de rechtsvinding in fiscalibus plaatsvindt en omgekeerd. Grosheide is overigens realistisch genoeg om te veronderstellen, dat het bijhouden van deze algemene kennis zonder aansporing vanuit het 'apparaat' niet zal lukken.

Aan de mondig burger zou nu de keuze moeten worden gelaten tussen bv. een wat meer informele, relatief goedkope procedure met beperkte rechtswaarborgen en een snel verloop enerzijds, en een procedure met een formele rechtsgang, gekwalificeerde rechtshulp, meer rechtswaarborgen en ook een langzamer verloop anderzijds. In plaats van een (dure) procedure zou bij bepaalde geschillen een (goedkope) procedure moeten worden overwogen, zonder dat de toegang tot het recht van de burger al te zeer geblokkeerd wordt. In beide soorten procedures zou dezelfde gespecialiseerde rechter zitting kunnen hebben. Van hem mag worden verwacht, dat hij de flexibiliteit heeft om nu eens op te treden als een actieve, wat meer bemiddelende rechter dan weer als een wat meer lijdelijke rechter, die in een geformaliseerde rechtsgang het conflict, dat partijen verdeeld houdt, heeft te beslechten.

Aan de mondigheid van de burger zijn, ondanks een goede overheidsvoorlichting, grenzen. In het kader van de heroverweging overheidsuitgaven zullen evenzeer grenzen worden gesteld aan het entameren van nieuwe procedurevormen.

In de praktijk blijft het oude bestaan en het nieuwe betekent: nog meer uitgaven. Nu de groei er bij 's Rijks financiën uit is, betekent dit dat het expliciet maken van de doelstelling van onze rechtspleging de hoogste prioriteit verdient. Het gaat daarbij om

politieke keuzes. Het is bv. denkbaar dat we als eerste doelstelling van onze rechtspleging de rechtsproblemen van de burger nemen, die voor hem of haar van fundamenteel of vitaal belang zijn. Daarbij zou men kunnen denken aan rechtsproblemen op het gebied van persoonlijke vrijheid, huwelijk en gezin, inkomen (uit arbeid of uitkering) en huis. Het is mogelijk om de rechterlijke organisatie zodanig rondom dit gebied op te bouwen, dat op geen enkele manier de toegang tot de rechterlijke macht voor dit type fundamentele conflicten wordt geblokkeerd. Een keuze voor het één betekent negatieve consequenties voor een ander type conflict.*

Maakt men die keuzes niet, dan kan men het de rechterlijke macht niet kwalijk nemen, dat de noodzaak tot rationaliseren en bezuinigen in de eerste plaats zal worden bekeken vanuit de behoefte van de organisatie.

Overziet men het bovenstaande, dan gevoelt men de behoefte om allereerst te inventariseren, wat nu precies in het rechterlijk bedrijf omgaat, wie procesdeelnemers zijn, welke soort zaken meer of minder kostbaar zijn voor het apparaat, welk belang de verschillende soorten zaken hebben voor de procesdeelnemers etc. Direct daarop aansluitend is een belangrijke onderzoeksvraag onder invloed van welke factoren de rechtspleging per gerecht zich heeft ontwikkeld. Er zijn soms interessante verschillen in aanpak van zaken te constateren, die meer bekendheid zouden verdienen.

Indien er nog tijd voor is, zou vanuit een sociologische invalshoek een analyse moeten worden gemaakt van de ontwikkelingen in de samenleving, in de zin zoals Schuyt die uiteengezet heeft. Deze analyse zou bouwstenen kunnen aandragen voor een model van rechterlijke organisatie. In samenwerking tussen juristen en organisatiedeskundigen zou het model in zijn vorm moeten worden gegoten.

Invoering van het model zou heel geleidelijk en zorgvuldig moeten geschieden. Mogelijke varianten zouden in de praktijk eerst in 'proeftuinen' moeten worden uitgetoet. Moge- lijke varianten zouden in de praktijk eerst in 'proeftuinen' moeten worden uitgetoet. Moge- lijke varianten zouden in de praktijk eerst in 'proeftuinen' moeten worden uitgetoet. Moge- lijke varianten zouden in de praktijk eerst in 'proeftuinen' moeten worden uitgetoet.

Ofschoon wij hopen, dat het inventariserende onderzoek als het onderhavige bij de discussie over specialisatie van nut kan zijn, willen wij met deze beschouwing bereiken dat uit het verzamelde materiaal niet al te snel conclusies worden getrokken in de geest van: door samenvoeging van de kleinere rechtbanken dient er een rechtbankorganisatie te komen, die tenminste het werken in drie gespecialiseerde meervoudige kamers toelaat.

* M. J. P. Verburgh spreekt in het NJB van 26 september 1981, afl. 33 ('Bezuinigen op rechtspraak') over het grondrecht op toegankelijke, kwalitatief goede, snelle en onpartijdige rechtspraak. Volgens hem zal door weinigen worden betwijfeld dat Nederland absoluut en relatief nog te rijk is om uit bezuinigingsnoodzaak nu reeds tot een aantasting van het (tot nog toe gerealiseerde stuk van het) grondrecht op rechtspraak te mogen besluiten.

Wij zijn echter van mening dat bij veel takken van rechtspraak op dit moment niet meer gesproken kan worden van een voldoende snelle rechtspraak. Wil men bepaalde procedures versnellen, dan zal men in onze optiek elders een veer moeten laten. Dat weloverwogen en in de zin van (positief) bezuinigen als Verburgh bedoelt.

doelstelling van het onderzoek

Mede in het kader van onze werkzaamheden ten behoeve van de Commissie van Advies inzake werkwijze en normen arrondissementsrechtbanken, kortweg genoemd de Normencommissie arrondissementsrechtbanken, deed zich voor het WODC de gelegenheid voor een kleine enquête te houden naar de mate van specialisatie bij de rechtbanken.

Doel van deze enquête was om wat meer informatie in de vorm van cijfermateriaal te ontvangen in het bijzonder betreffende de mate, waarin rechters in gespecialiseerde enkelvoudige of meervoudige kamers werkzaam zijn, zonder overigens aan de hand van het te verkrijgen materiaal een uitspraak te willen doen over de (on)wenselijkheid van meer of minder specialisatie bij de rechtbanken. Ook al omdat in deze enquête niet of nauwelijks aandacht besteed zou worden aan de talrijke factoren die het al dan niet voorkomen van specialisatie in meerdere of mindere mate bepalen. Het met behulp van een enquête-formulier verzamelde materiaal is daartoe ontoereikend geweest. Van het enquête-formulier is tevens gebruik gemaakt om recente cijfers te verwerven over de normatieve en feitelijke sterkte per ultimo 1980.

Het is evident, dat onderwerpen als unusrechtspraak en specialisatie binnen de rechterlijke macht van groot belang zijn. Niet alleen voor de Normencommissie arrondissementsrechtbanken en de Staatscommissie tot herziening van de rechterlijke organisatie, maar ook in het kader van de heroverweging collectieve uitgaven betreffende de organisatie van de rechtspraak, kunnen deze onderwerpen een niet ondergeschikte rol spelen.

Recent is ten behoeve van de Staatscommissie een rapport verschenen van een onderzoek naar de enkel- of meervoudige rechtspraak in burgerlijke zaken bij de arrondissementsrechtbanken, afkomstig van mr J. R. A. Verwoerd. ('Een onderzoek naar de toepassing van enkel- en meervoudige rechtspraak in civiele zaken bij de arrondissementsrechtbanken', 1981).

In dat onderzoek wordt nagegaan op welke wijze door de rechtbanken gebruik gemaakt wordt van de betrekkelijk grote vrijheid, die de wetgever aan de rechter heeft gelaten, om civiele zaken door een enkelvoudige dan wel door een meervoudige kamer te laten berechten.

Welke criteria leggen de rechtbanken aan voor enkelvoudige of meervoudige berechting? Welk aandeel van de verschillende categorieën zaken wordt enkelvoudig afgedaan?

Het antwoord op deze vragen wordt in dat rapport gegeven. In deze enquête komt de unusrechtspraak even zijdelings ter sprake in een vraag naar het aantal rechters, dat in bepaalde sectoren (nagenoeg) uitsluitend als unus werkzaam is.

Het begrip specialisatie dat voorkomt in de ondertitel van dit rapport hebben wij op een beperkte wijze gehanteerd. Wij hebben geen navraag gedaan naar de ervaring van rechters in bepaalde sectoren noch hebben we onderzoek gedaan naar hun intenties om zich al dan niet als specialist in een bepaalde sector te (willen gaan) beschouwen. Het begrip specialisatie hebben wij gekoppeld aan het werkverband, waarbinnen de rechter in de rechtbank werkt. Is hij werkzaam in een bepaalde kamer, of is hij ook lid van andere kamers? En als er in deze zin sprake is van specialisatie, gaat het dan om

specialisatie uitsluitend op grond van wettelijk voorschrift of nok als gevolg van interne werkverdeling? De instelling van een familiekamer bij een rechtbank is een voorbeeld van het laatste.

In de literatuur houden vrijwel alle auteurs rechterlijke specialisatie (in meer algemene zin) voor onvermijdelijk, zodat een antwoord op de vraag in hoeverre thans al sprake is van een zekere mate van specialisatie hinnen de arrondissementsrechtbanken van groot belang kan zijn. Voor de beantwoording van deze vraag hebben wij het enquêteformulier met een begeleidend schrijven naar de leden van de Normencommissie gezonden, die in overleg met griffier en/of president van de rechtbanken waaraan zij verbonden zijn, voor invulling hebben zorg gedragen.

Voorzover niet alle rechtbanken via leden van de Normencommissie bereikt konden worden, hebben wij griffiers en/of presidenten rechtstreeks benaderd.

Op één uitzondering na hebben alle rechtbanken hun medewerking aan deze enquête gegeven.

Behalve informatie over de normatieve en feitelijke sterkte per ultimo 1980, leverde het enquête-formulier – zoals hierboven vermeld – gegevens op ten aanzien van de vraag in hoeverre rechters hetzij in een meervoudige, hetzij in een enkelvoudige kamer uitsluitend of overwegend op een bepaald rechtsgebied werkzaam zijn. Wij hebben daarbij onderscheid gemaakt in drie gebieden, te weten de strafsector, de familie-sector en de handelssector (de beide laatste sectoren eventueel met inbegrip van extra-judiciële zaken en faillissementen).

Behalve deze vraag naar de aanwezigheid van gespecialiseerde enkelvoudige en meervoudige kamers hebben wij de invullers van het enquête-formulier ook gevraagd voor iedere rechter van zijn college aan te geven op welk(e) terrein(en) deze werkzaam is, zodat in een oogopslag vastgesteld kan worden met welke werkzaamheden elke individuele rechter zich in de praktijk bezighoudt. Bij de opzet van dit gedeelte van de enquête hebben wij met betrekking tot de indeling van de eigenlijke rechterlijke werkzaamheden gebruik gemaakt van die welke door de huidige Normencommissie is geïntroduceerd, zie p. 17.

In de enquête hebben wij griffiers en/of presidenten van de rechtbanken gevraagd het formulier in te vullen naar de situatie zoals die eind 1980 voor de eigen rechtbank gold. Nadat het concept-rapport tot stand was gekomen, hebben wij dit gezonden naar de griffiers en/of presidenten van alle rechtbanken, die voor de invulling van de gegevens hadden zorg gedragen. Aldus konden fouten bij de invulling nog worden gecorrigeerd. Met de Hoofddirectie Organisatie Rechtspleging en Rechtshulp is contact opgenomen over de normatieve en feitelijke bezetting per 1 januari 1981 bij de arrondissementsrechtbanken.

Het zal duidelijk zijn, dat de verkregen inventarisatie slechts een beperkte betekenis kan hebben.

De verzamelde informatie levert ons immers slechts een momentopname van de situatie, zoals die eind 1980/begin 1981 op de diverse rechtbanken werd aangetroffen. Zo zullen mutaties in de rechtbankbezetting deze situatie ongetwijfeld in de afgelopen maanden in meerdere of mindere mate gewijzigd hebben, terwijl het bovendien denkbaar is dat door de gehanteerde aanduiding van het begrip 'specialisatie' dit niet altijd even eenduidig door de respondenten opgevat hoeft te zijn.

samenvatting van de voornaamste resultaten uit de enquête

In deze paragraaf wordt een samenvatting van de voornaamste bevindingen uit de enquête gegeven. Verwezen wordt naar de tabellen die verderop bij de onderzoeksresultaten zijn vermeld.

De bezettingsgraad van de rechtbanken

Aan de hand van de gegevens over de normatieve en feitelijke sterkte der rechtbanken komt het beeld naar voren dat iedere rechtbank per ultimo 1980 een onderbezetting kende, althans bij gebruikmaking van de methode van de Commissie Smits voor de berekening der bezetting.

Zo varieert de onderbezetting bij de diverse rechtbanken van 3 tot 37%, terwijl het gemiddelde percentage 15% bedraagt (tabel 1).

Gespecialiseerde enkelvoudige/meervoudige kamers

Gespecialiseerde meervoudige kamers treft men vrijwel uitsluitend aan bij de grotere rechtbanken en dan vooral in de strafsector (tabel 2).

Van een algemeen doorgevoerde specialisatie in de handels- en in de familiesector is evenwel ook bij die rechtbanken geen sprake.

Voor zover gespecialiseerde enkelvoudige kamers voorkomen bij de kleinere rechtbanken betreffen zij voornamelijk de specialisaties krachtens wettelijk voorschrift (kinder(straf)rechter en RC in strafzaken).

De mate waarin (individuele) rechters zijn gespecialiseerd

Uitgaande van de door de Normencommissie arrondissementsrechtbanken gehanteerde indeling van de eigenlijke rechterlijke werkzaamheden in vijf hoofdgroepen blijkt 53% van het totaal aantal gespecialiseerde rechters in de strafsector werkzaam te zijn, 21% in de familiesector, 15% in de handelssector en de overige 11% in de sectoren presidentiële werkzaamheden en 'overloop' (tussen familie- en handelssector).

Van het totaal aantal gespecialiseerde rechters (123 personen) zijn alleen al \pm 70 rechters werkzaam bij de rechtbanken Amsterdam, 's-Gravenhage en 's-Hertogenbosch (tabel 3A).

Verdelen wij de werkzaamheden uit de 'overloop'-sector (extra-judiciële zaken en faillissementen) naar de familie- respectievelijk handelssector dan blijkt dat beide mogelijkheden bij de meeste rechtbanken voorkomen (tabel 3B).

Bij indeling van de eigenlijke rechterlijke werkzaamheden in drie sectoren, t.w. de strafsector, de familiesector, en de handelssector neemt het aantal gespecialiseerde rechters sterk toe, vooral in de handelssector, van 19 rechters naar 72 (tabel 3C).

Vraagt men zich af of er rechters zijn die zijn aangewezen om met *uitsluiting* van andere leden van hun college binnen de vijf hoofdgroepen een van de 14 door de

Normencommissie onderscheiden soorten van werkzaamheden te verrichten, dan blijkt dit voornamelijk te gelden voor de r.e.'s in strafzaken en voor rechters die belast zijn met de behandeling van gratis admissies, terwijl binnen de groep presidentiële werkzaamheden anderen dan de president nog wel eens een of meer soorten werkzaamheden uit deze groep blijken te verrichten (tabel 3D).

Rechters, die als (dag) taak *uitsluitend* één bepaalde soort werkzaamheid (van de 14) verrichten worden vooral in de strafsector aangetroffen, en slechts in beperkte mate in de familie- en in de handelssector (tabel 3E). Van de 98 rechters, die met één soort werkzaamheid zijn belast, neemt Amsterdam er 36 voor haar rekening (37%).

De mate waarin (individuele) rechters bij de rechtbanken niet zijn gespecialiseerd

Gaat men van de veronderstelling uit dat het werkzaam zijn in meer dan een van de vijf hoofdgroepen een graadmeter voor de mate van niet-specialisatie is, dan blijkt dat van de 356 rechters, waarvan wij de gegevens verkregen hebben, er 123 rechters werkzaam zijn in één van deze vijf hoofdgroepen (35%); 108 rechters in twee hoofdgroepen (30%); 84 personen in drie hoofdgroepen (24%) en de overige 41 in vier respectievelijk vijf hoofdgroepen (12%). Kortom, tenminste 66% van alle rechters blijkt in meer dan één hoofdgroep werkzaamheden te verrichten (tabel 4).

Specialisatie en rechtbankgrootte

Trekt men steeds in de door ons opgestelde tabellen een streep onder de rechtbank Roermond, dan ziet men, dat specialisatie (in de beperkte betekenis zoals door ons gebruikt) bijna uitsluitend boven de streep voorkomt of men nu komt tot een grovere of fijnere indeling in de mate van specialisatie. Onder de streep vindt men in de tabellen 3F, 3G, 3H en 4 een cumulatie van rechterlijke activiteiten.

Wellicht is het dan ook een zinvolle onderscheiding om de 10 grootste rechtbanken (Amsterdam tot en met Roermond) te stellen tegenover de 9 kleinere (Leeuwarden tot en met Assen), omdat de feitelijke sterkte van Roermond (13,4) nog het werken in drie gespecialiseerde, *meervoudige* kamers toelaat.

Telt men immers bij deze 9 rechters nog de president, kinderrechter en r.e. strafzaken op, dan komt men aan een minimumaantal van 12 personen (Leeuwarden en Groningen, de nummers 11 en 12 in de rij hebben een feitelijke sterkte van 10 à 11 personen). Gespecialiseerde *enkelvoudige* kamers komen bij de 10 grootste rechtbanken nog meer voor dan gespecialiseerde meervoudige kamers. Gespecialiseerde unusrechtspraak komt bij de 9 kleinere rechtbanken vóór, doch in beperkte mate. Bij de 9 kleinere rechtbanken kan men overigens ook komen tot andere vormen van specialisatie. Zo is ons bekend, dat er bij de rechtbank Zwolle geëxperimenteerd wordt met een vorm van specialisatie, waarbij er rechters zijn, die voornamelijk bureauwerkzaamheden verrichten en rechters die zittingenwerk doen zonder veel nawerk.

onderzoekresultaten

In onderstaand overzicht is weergegeven het totaal aantal rechters waarvan wij gegevens verkregen hebben en die het basismateriaal vormen voor de in deze paragraaf te presenteren tabellen. Hierbij zij opgemerkt, dat niet van iedere rechter de gegevens bekend zijn.

Dit betreft in het bijzonder een klein aantal gerechtsauditeurs-rechters-plv.

Overzicht:

Totaal aantal rechters

Presidenten	18
Vice-presidenten	91
Rechters (full-time)	191
Rechters met een vaste deeltaak en gerechtsauditeurs-rechters-plv.	<u>56</u>
TOTAAL	356

De bezettingsgraad bij de 19 arrondissementsrechtbanken per ultimo 1980

Behalve informatie met betrekking tot de mate waarin rechters in gespecialiseerde enkelvoudige en meervoudige kamers werkzaam zijn, is via het enquête-formulier cijfermateriaal verzameld over de normatieve en de feitelijke sterkte per ultimo 1980. Waar nodig zijn de verkregen gegevens aangevuld met de officiële cijfers van HDORR (tabel 1). In deze tabel is ook de onderbezettingsgraad weergegeven (in %), evenals een verdeling van het rechtsgeleerd personeel naar functie voorzover deze althans in de feitelijke sterkte van de bezetting is opgenomen.

Uit tabel 1 komt duidelijk naar voren dat een vrij groot aantal rechtbanken met een flinke onderbezetting te kampen heeft, althans indien de feitelijke sterkte van de rechtbanken gerelateerd wordt aan de normenberekening volgens de methode van de Commissie Smits. Zo kennen 7 rechtbanken (Arnhem 25 %, Utrecht 21 %, Leeuwarden 27 %, Groningen 24 %, Almelo 30 %, Zwolle 24 % en Middelburg 37 %) een onderbezettingspercentage van meer dan 20 %, terwijl slechts 6 rechtbanken (Amsterdam 7 %, 's-Gravenhage 3 %, Haarlem 9 %, Maastricht 7 %, Dordrecht 8 % en Zutphen 7 %) onder de 10 % blijven. De gemiddelde onderbezetting van alle rechtbanken tezamen beslaat 15 %.

Tabel 1.

De normatieve en feitelijke bezetting bij de 19 arrondissementsrechtbanken en de feitelijke verdeling van rechterlijke functionarissen naar functie per ultimo 1980.¹

Arrondissementsrechtbank	BEZETTING				FUNCTIE (AANTALLEN)				
	normatief	feitelijk	verschil tussen norm. + feitelijk	onderbezettingsgraad (in %)	president	vice-president ²	full-time rechters ³	part-time rechters/plv. ³	
1. Amsterdam	51.14	47.70	3.44	7	1	14 (1)	26 (3)	3	
2. 's-Gravenhage	40.05	39.00	1.05	3	1	11	23	5	
3. Rotterdam	39.71	35.00	4.71	12	1	9	23	4	
4. Arnhem	32.45	24.40	8.05	25	1	6 (1)	15 (1)	2	
5. 's-Hertogenbosch	31.16	28.00	3.16	10	1	8	18 (2)	2	
6. Utrecht	28.66	22.60	6.06	21	1	6	11 (2)	6	
7. Breda	24.33	20.15	4.18	17	1	5	13 (1)	3	
8. Haarlem	21.05	19.20	1.85	9	1	5	11 (2)	4	
9. Maastricht	20.54	19.10	1.44	7	1	6	10 (2)	2	
10. Roermond	16.11	13.40	2.71	17	1	3 (1)	6 (3)	5	
11. Leeuwarden	14.89	10.90	3.99	27	1	3	5 (2)	2	
12. Groningen	13.76	10.50	3.26	24	1	3	6	1	
13. Almelo	13.57	9.50	4.07	30	1	3	3 (4)	1	
14. Alkmaar	12.82	10.90	1.92	15	1	3	5 (2)	4	
15. Dordrecht	12.12	11.10	1.02	8	1	2	4 (1)	7	
16. Zutphen	11.70	10.85	0.85	7	1	2	5 (1)	2	
17. Zwolle	11.48	8.75	2.73	24	1	2	4 (1)	3	
18. Middelburg	10.45	6.60	3.85	37	1	2	3	-	
19. Assen	10.08	8.50	1.58	16	1	1	6 (1)	1	
TOTAAL	416.07	355.65	60.42	15	19	94	197	57	

¹ Naast president, vice-presidenten en rechters zijn ook rechters-plaatsvervanger met een vaste deeltaak en alle gerechtsauditeurs (al dan niet rechters-plv.) in de feitelijke sterkte opgenomen.

Voorzover de opgaven van presidenten/griffiers verschilden met de gegevens van Hoofddirectie ORR waren deze een gevolg van het niet meetellen van sommige rechters die ten tijde van de enquête al geruime tijd ziek waren dan wel op het punt stonden aan of af te treden. In zoverre hebben wij de opgaven van de presidenten/griffiers bijgesteld.

² Tussen haakjes staan openstaande vacatures per ultimo 1980 vermeld. Bron: DORR/sterktestaten.

³ In de kolom staan niet vermeld de gerechtsauditeurs die (nog) geen rechters-plaatsvervanger zijn.

Gespecialiseerde enkelvoudige en meervoudige kamers bij de rechtbanken

Centraal staat hier de rechter of kamer, die als (dag) taak *uitsluitend of overwegend* op een bepaald rechtsgebied werkzaam is (ongeacht of ook andere rechters of kamers dit zijn). In het enquêteformulier hebben wij met betrekking tot het gespecialiseerd zijn van enkelvoudige en meervoudige kamers de rechtbanken een tweetal vragen voorgesteld, t.w.:

1. Zijn er bij deze rechtbank meervoudige kamers in de navolgende sectoren, bestaande uit rechters die *uitsluitend* – hetzij in die meervoudige kamer, hetzij ook als unus – in die sector werkzaam zijn:
 - a. strafsector
 - b. familiesector* (inclusief kinder(straf)zaken)
 - c. handelssector*
2. Zijn er bij deze rechtbank *enkelvoudige kamers* in de navolgende sectoren, bestaande uit rechters die (nagenoeg) *uitsluitend* als unus in die sector werkzaam zijn:
 - a. strafsector
 - b. familiesector* (inclusief kinder(straf)zaken)
 - c. handelssector*

Via de verkregen antwoorden op bovenstaande vragen hebben wij in tabel 2 een overzicht kunnen samenstellen van gespecialiseerde enkelvoudige en meervoudige kamers bij de rechtbanken.

Beziet men deze tabel, dan kan men constateren, dat alle grotere rechtbanken gespecialiseerde enkelvoudige en meervoudige strafkamers bezitten.

Om misverstanden te voorkomen is het goed er nogmaals op te wijzen dat in dit verband bij een gespecialiseerde kamer niet gelet wordt op de ervaring van de daaraan verbonden rechters in een bepaalde sector noch op hun intentie om korter of langer in die kamer te werken, doch uitsluitend bekeken wordt of die kamer werkzaam is in een bepaalde sector. Opvallend is, dat ook bij de grotere rechtbanken geen sprake is van een algemeen doorgevoerde specialisatie in de familie- en handelssector (in beide sectoren eventueel met inbegrip van extra-judiciële zaken en faillissementen).

Voor zover er sprake is van specialisatie bij de kleinere rechtbanken betreft het de wettelijke specialisatie: de r.c. in strafzaken en/of de kinderrechter (al dan niet met een volledige weektaak).

Zoals hierna nog aan de orde zal komen, kan voor wat betreft het voorkomen van gespecialiseerde kamers in de straf-, familie- en handelssector beter gesproken worden van een tweedeling in de rechtbanken in tegenstelling tot de gebruikelijke organisatorische indeling van de rechtbanken in grote, middelgrote en kleine. Een tweedeling nl. in rechtbanken, die voldoende groot zijn om er gespecialiseerde meervoudige kamers op na te houden en rechtbanken, die dat niet of nauwelijks kunnen. De overgang tussen beide groepen rechtbanken dient onzes inziens gezocht te worden bij de rechtbanken Maastricht en Roermond, die een feitelijke bezetting van 18 respectievelijk 13 rechters hebben. Of bij een nog kleinere bezetting een veel verder-

* Eventueel met inbegrip van extra-judiciële zaken en faillissementen.

gaande specialisatie mogelijk is dan alleen in de vorm van sommige enkelvoudige kamers, wordt niet alleen bepaald door wettelijke voorschriften maar ook door tal van andere factoren zoals de hoeveelheid ervaring van de zittende rechters, de mate van onderbezetting, de bestaande traditie bij de rechtbanken, en uiteraard ook het werk-aanbod per specialistische sector.

Tabel 2.

Gespecialiseerde enkelvoudige/meervoudige kamers bij de rechtbanken.

Arrondissements-rechtbanken	Feitelijke sterkte	MEERVOUDIGE KAMERS			ENKELVOUDIGE KAMERS		
		straf-sector	familie-sector	handels-sector	straf-sector	familie-sector	handels-sector
1. Amsterdam	47.70	x	x	x	x	x	--
2. 's-Gravenhage	39.00	x	--	--	x	x	x
3. Rotterdam	35.00	x	--	--	x	--	--
4. Arnhem	24.40	x	--	--	x	--	--
5. Den Bosch	28.00	x	x	x	x	x	x
6. Utrecht	22.60	x	--	--	x	--	--
7. Breda	20.15	x	x	x	--	x	--
8. Haarlem	19.20	x	x	x	x	x	--
9. Maastricht	19.10	--	--	--	x	--	--
10. Roermond	13.40	--	--	--	x	x	x
11. Leeuwarden	10.90	--	x	x	--	--	x
12. Groningen	10.50	?	?	?	?	?	?
13. Almelo	9.50	--	--	--	x	x	--
14. Alkmaar	10.90	--	--	--	--	x	--
15. Dordrecht	11.10	--	--	--	x	x	--
16. Zutphen	10.85	--	--	--	--	x	--
17. Zwolle	8.75	--	--	--	--	--	--
18. Middelburg	6.60	--	--	--	x	--	--
19. Assen	8.50	--	--	--	--	--	--

De mate waarin (individuele) rechters bij de rechtbanken zijn gespecialiseerd

Naast de vragen naar de aanwezigheid van gespecialiseerde enkel/meervoudige kamers hebben wij de invullers van het enquêteformulier voor iedere rechter van zijn college laten aangeven op welk(e) terrein(en) een ieder werkzaam is; zoals hiervoor werd vermeld hebben wij bij de opzet van dit gedeelte van de enquête gebruik gemaakt van de door de Normencommissie opgestelde indeling van de eigenlijke rechterlijke werkzaamheden in 14 sectoren, t.w.:

I *Presidentiële werkzaamheden*

1. Kortgedingen
2. Krankzinnigenwetzaken
3. Kamer van Toezicht
4. Civiele Rolbehandeling
5. Overige presidentiële werkzaamheden (zoals verlof beslaglegging en tenuitvoerlegging buitenlandse vonnissen)

II *Strafsector*

6. Strafzaken
7. R.C. in strafzaken

III *Familiesector*

8. Familiezaken
9. Kinder(straf)zaken

IV *'Overloop'sector van Familie- en Handelssector*

10. Extra-judiciële zaken
11. Gratis admmissie
12. Faillissementszaken en surséances van betaling

V *Handelssector*

13. Handelszaken en valetudinaire enquêtes
14. Onteigeningszaken en ruilverkavelingszaken

De verkregen informatie hebben wij gebruikt om na te gaan:

- waar zich de rechters bevinden, die als (dag)taak *uitsluitend* werkzaamheden in één van de vijf hoofdgroepen verrichten (tabel 3A), en hoe de verdeling van de 'overloop'sector naar vooral familiesector respectievelijk handelssector is (tabel 3B).
- waar zich de rechters bevinden, die als (dag)taak *uitsluitend* werkzaamheden verrichten in één van de drie hoofdgroepen indien de door de Normencommissie geïntroduceerde vijfdeling teruggebracht zou worden tot strafsector, familiesector en handelssector (tabel 3C).
- waar zich de rechters bevinden, die *met uitsluiting* van andere leden zijn aangewezen om één van de 14 soorten werkzaamheden te verrichten (tabel 3D).
- waar zich de rechters bevinden, die als (dag)taak *uitsluitend* één van de 14 soorten werkzaamheden verrichten (tabel 3E).
- waar zich de rechters bevinden, die krachtens *wettelijk voorschrift* gespecialiseerd zijn, en op welke terreinen deze eventueel nog meer werkzaam zijn (tabellen 3F t/m H).

In tabel 3A zien wij dat getalsmatig de grootste groep specialisten in de strafsector is te vinden. Van de 123 rechters die binnen onze omschrijving van het begrip specialist vallen is ruim de helft uitsluitend in de strafsector werkzaam, terwijl $\pm 20\%$ uitsluitend in de familiector functioneert en 15% in de handelssector.

De specialisten treffen wij vooral aan bij de rechtbanken Amsterdam, 's-Gravenhage en 's-Hertogenbosch. Van de 123 gespecialiseerde rechters zijn ± 70 rechters bij één van deze drie rechtbanken werkzaam.

Tabel 3A.

Rechters die als dagtaak uitsluitend werkzaamheden in een van de vijf hoofdgroepen verrichten (aantallen) ¹

Arrondissements-rechtbank	HOOFDGROEPEN VAN WERKZAAMIHEDEN						TOTAAL
	feitelijke sterkte	pres. werkh.	straf-sector	familie-sector	overloop tussen F. en H.	handels-sector	
1. Amsterdam	47.70	1	18	8	1	8	36
2. 's-Gravenhage	39	1	11	4	1	1	18
3. Rotterdam	35	1	6	1	1	-	9
4. Arnhem	24.40	1	5	2	-	-	7
5. Den Bosch	28	1	7	2	-	6	16
6. Utrecht	22.60	1	4	-	1	-	6
7. Breda	20.15	1	3	2	-	-	6
8. Haarlem	19.2	2	3	2	-	2	9
9. Maastricht	19.10	1	3	-	-	1	5
10. Roermond	13.4	-	1	1	-	1	3
11. Leeuwarden	10.90	-	1	-	-	-	1
12. Groningen	10.50	?	?	?	?	?	?
13. Almelo	9.5	-	1	1	-	-	2
14. Alkmaar	10.9	-	-	1	-	-	1
15. Dordrecht	11.1	-	1	1	-	-	2
16. Zutphen	10.85	-	-	1	-	-	1
17. Zwolle	8.75	-	-	-	-	-	-
18. Middelburg	6.60	-	1	-	-	-	1
19. Assen	8.5	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	355.65	9	65	26	4	19	123

¹ De in deze tabel e.v. weergegeven aantallen hebben steeds betrekking op rechters met een volledige of een gedeeltelijke vaste werkweek.

In verband met de mogelijkheid dat door de rechtbanken een verschillend beleid gevoerd wordt ten aanzien van de toewijzing van de werkzaamheden uit de 'overloop'-sector aan rechters, die daarnaast al dan niet in één of meer andere sectoren werkzaam zijn, hebben wij voor alle rechters per rechtbank bekeken hoe deze toewijzing er in de praktijk uitziet. Van belang lijkt ons met name de vraag in hoeverre de 'overloop' werkzaamheden worden toegewezen aan rechters die tevens werkzaam zijn in de familie- en/of de handelssector.

Tabel 3B.

Verdeling van de 'overloop'-werkzaamheden¹ naar strafsector, familiesector en handelssector

Arrondissementsrechtbank	1	2	3	4	5	6	7
	aantal rechters met wkzh. in de overloop-sector	alleen werkzaam in de overloop-sector	overloop + straf-sector	overloop + familie-sector	overloop + handels-sector	overloop + familie/handels-sector	overloop + overige combinaties van sectoren
1. Amsterdam	6	1	—	—	3	4	2
2. 's-Gravenhage	8	1	—	—	—	5	3
3. Rotterdam	24	1	6	—	5	6	12
4. Arnhem	10	—	—	—	—	7	3
5. Den Bosch	5	—	—	—	4	4	2
6. Utrecht	17	1	—	2	—	6	11
7. Breda	13	—	4	1	3	4	5
8. Haarlem	5	—	—	—	2	2	3
9. Maastricht	7	—	—	1	1	2	5
10. Roermond	6	—	1	1	1	2	3
11. Leeuwarden	8	—	—	2	—	2	6
12. Groningen	?	?	?	?	?	?	?
13. Almelo	8	—	—	—	—	—	8
14. Alkmaar	5	—	—	1	1	2	3
15. Dordrecht	11	—	—	—	—	2	9
16. Zutphen	4	—	—	—	—	1	3
17. Zwolle	4	—	—	—	2	2	2
18. Middelburg	5	—	—	—	—	—	5
19. Assen	4	—	—	—	1	1	3
TOTAAL	151	4	11	8	23	52	88

¹ De 'overloop'-werkzaamheden zijn:

- extra-judiciële zaken
- gratis admmissie
- faillissementszaken en surséances van betaling

Toelichting:

In tabel 3B bevat kolom 1 het aantal rechters per rechtbank met in ieder geval tenminste één van de drie 'overloop' werkzaamheden in het werkpakket.

Kolom 2 geeft het aantal rechters weer dat *uitsluitend* in de 'overloop' sector werkzaam is, terwijl de kolommen 3 t/m 5 betrekking hebben op de rechters met werkzaamheden in de 'overloop'- en strafsector, 'overloop'- en familiesector en 'overloop'- handelssector.

Kolom 6 bevat tellingen van de rechters die in de 'overloop'-sector werkzaam zijn en in de handelssector en familiesector.

Kolom 7 geeft alle overige combinatiemogelijkheden weer.

Zoals men in tabel 3B ziet kan althans op basis van deze indeling niet gesproken worden van een eenheid tussen de rechtbanken ten aanzien van de wijze van verdeling van de 'overloop' werkzaamheden naar een of meer andere sectoren. Dit is ook niet het geval ten aanzien van de familie- respectievelijk de handelssector, ofschoon deze laatste mogelijkheid zich relatief vaker voordoet. In kolom 6 zien wij wel dat $\pm 1/3$ deel van het totaal aantal rechters (151 personen) met één of meer 'overloop' werkzaamheden daarnaast nog werkzaam is in de familie- en/of handelssector.

Bij 88 andere rechters worden overigens geheel andere combinatiemogelijkheden aangetroffen dan die welke in de kolommen 3 t/m 6 zijn weergegeven.

Reduceeren wij vervolgens de vijf hoofdgroepen van eigenlijke rechterlijke werkzaamheden tot drie, t.w. strafsector, familiesector en handelssector, waarbij de groepen presidentiële werkzaamheden en 'overloop' werkzaamheden over deze drie sectoren zijn opgedeeld, dan krijgen wij de volgende indeling:

Strafsector:

6. strafzaken
7. r.e. strafzaken
9. kinder(straf)zaken

Familiesector:

2. krankzinnigenwetzaken
8. familiezaken
9. kinder(straf)zaken
10. extra-judiciële zaken
11. gratis-admissiezaken

Handelssector:

1. kortgedingen
3. Kamer van Toezicht
4. civiele rolbehandeling
5. overige pres. werkzaamheden
10. extra-judiciële zaken
11. gratis-admissiezaken
12. faillissementen en surséances
13. handelszaken
14. onteigeningen en ruilverkavelingen

De op grond van deze indeling samengestelde tabel vertoont uiteraard een gedeeltelijke overlap van hoofdgroepen, zodat een vergelijking van tabel 3C met de voorgaande tabellen niet zo eenvoudig is. Zo zijn immers de kinder(straf)zaken (9) zowel in de strafsector als in de familiesector opgenomen, terwijl hetzelfde ook met de extra-judiciële zaken (10) en de gratis-admissiezaken (11) is gebeurd, zij het dat deze werkzaamheden behalve in de familiesector tevens in de handelssector te vinden zijn. Verder hebben wij de 'Kamer van Toezicht'-werkzaamheden eveneens in de handelssector ondergebracht.

Rekening houdend met deze wijzigingen valt bij vergelijking van de tabellen 3A en 3C de enorme stijging van het aantal specialisten in de handelssector op. Van 19 rechters naar 72, hetgeen uiteraard voortvloeit uit de uitbreiding van de oorspronkelijke handelssector, bestaande uit de werkzaamheden handelszaken (13) en onteigenings- en ruilverkavelingszaken (14), met nog zeven andere soorten werkzaamheden.

Tabel 3C.

Rechters die als (dag)taak uitsluitend werkzaamheden in een van de drie hoofdgroepen verrichten

Arrondissements- rechtbank	HOOFDGROEPEN		
	strafsector	familiesector	handelssector
1. Amsterdam	21	9	15
2. 's-Gravenhage	14	5	2
3. Rotterdam	6	4	10
4. Arnhem	7	2	—
5. Den Bosch	8	3	12
6. Utrecht	4	2	2
7. Breda	5	2	7
8. Haarlem	3	4	5
9. Maastricht	4	1	4
10. Roermond	1	2	3
11. Leeuwarden	1	1	3
12. Groningen	?	?	?
13. Almelo	2	1	—
14. Alkmaar	—	1	2
15. Dordrecht	2	1	1
16. Zutphen	—	1	1
17. Zwolle	1	—	2
18. Middelburg	1	—	1
19. Assen	—	—	1
TOTAAL	80	39	72

Beantwoording van de vraag waar zich de rechters bevinden, die met uitsluiting van andere leden aangewezen zijn om één van de 14 soorten werkzaamheden te verrichten, levert misschien geen grote verrassingen op (tabel 3D). Bedacht dient immers te worden dat specialisatie met uitsluiting van andere leden van het college maar zeer beperkt mogelijk is ten aanzien van de 14 soorten werkzaamheden.

Bezieet men de hoofdgroep presidentiële werkzaamheden dan kan men constateren dat naarmate de rechtbank groter wordt de president bepaalde werkzaamheden niet meer alleen afdoet (m.n. kortgedingen, krankzinnigenwetzaken en in mindere mate overige presidentiële werkzaamheden) en soms zelfs geheel aan anderen overlaat. Wij zien dit vooral gebeuren bij de krankzinnigenwetzaken en de civiele rolbehandeling.

Tabel 3D.

Rechters die zijn aangewezen om met uitsluiting van andere leden van hun college binnen de vijf hoofdgroepen één van de 14 soorten werkzaamheden te verrichten.¹

Arrondissementsrechtbank	presidentiële werkzaamheden		straf-sector	familie-sector	overloop	handels-sector								
	1. kortgedingen	2. krankzinnigenwetzaken	3. Kamer van Toezicht	4. civiele rolbehandeling	5. overige pres.werkzaamheden	6. strafzaken	7. r.c. in strafzaken	8. familie-zaken	9. kinder(straf)zaken	10. extra judicieële zaken	11. gratis admisie	12. faillissementszaken en surséance van betaling	13. handelszaken en valertudinaire enquête	14. ontruimingszaken en ruilverkavelingszaken
1. Amsterdam	-	⊗	x	⊗	-	-	-	-	-	-	-	x	-	x
2. 's-Gravenhage	-	-	x	⊗	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Rotterdam	-	-	x	-	-	-	-	-	-	-	x	-	-	-
4. Arnhem	x	-	x	x	x	-	x	-	-	x	x	-	-	-
5. Den Bosch	-	-	x	⊗	-	-	x	-	-	-	-	x	-	-
6. Utrecht	-	-	x	⊗	x	-	x	-	-	-	-	-	-	x
7. Breda	-	-	x	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8. Haarlem	-	-	x	x	x	-	x	-	-	-	x	-	-	-
9. Maastricht	-	-	x	-	x	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Roermond	x	⊗	x	-	x	-	x	-	x	-	x	-	-	-
11. Leeuwarden	-	⊗	x	x	-	-	x	-	x	-	x	-	-	-
12. Groningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13. Almelo	x	x	x	x	-	-	x	-	x	-	x	-	-	-
14. Alkmaar	x	-	x	x	x	-	x	-	x	-	x	-	-	-
15. Dordrecht	x	x	x	⊗	x	-	x	-	-	-	x	-	-	-
16. Zutphen	x	⊗	x	x	x	-	x	-	-	-	x	-	-	-
17. Zwolle	-	-	x	x	x	-	x	-	x	-	x	-	-	-
18. Middelburg	x	⊗	x	x	-	-	x	-	x	-	x	-	-	-
19. Assen	x	-	x	x	x	-	x	-	-	-	x	-	-	-

¹ In de tabel aangegeven d.m.v. kruisjes. Bij omcirkeling van de kruisjes betreft het niet de presidenten zelf die deze werkzaamheden verrichten.

In tabel 3D kan men constateren, dat bij de grootste drie rechtbanken niet met één vaste RC in strafzaken kan worden volstaan. Verder valt ook op het grote aantal rechters, dat bij uitsluiting van enig ander lid van de rechtbank oordeelt inzake gratis-admissies. Bij ruim meer dan de helft van alle rechtbanken is een vaste rechter met gratis admissiezaken belast.

Willen we weten waar zich de rechters bevinden die als dagtaak *uitsluitend één* van de 14 soorten werkzaamheden verrichten, dan is het nodig dat tabel 3A uitgesplitst wordt naar deze onderscheiden 14 soorten werkzaamheden, hetgeen tabel 3E oplevert. Deze tabel geeft de absolute aantallen van gespecialiseerde rechters per rechtbank en per soort werkzaamheid weer. Uit de tabel zelf valt overigens niet af te leiden of de gespecialiseerde rechters als *unus iudex* dan wel als lid van een gespecialiseerde meervoudige kamer werkzaam zijn. Evenals tabel 3A, laat ook tabel 3E ons zien dat de rechters die uitsluitend één van de 14 soorten werkzaamheden verrichten voornamelijk te vinden zijn bij de grote rechtbankorganisaties. Een zeer bijzondere positie wordt daarbij ingenomen door de rechtbank Amsterdam. Bij deze rechtbank blijkt vrijwel iedere rechter zich uitsluitend met één bepaalde soort werkzaamheid bezig te houden. Kortom, deze rechtbank is zeer sterk gespecialiseerd. Uit de gegevens kan evenwel niet afgeleid worden in hoeverre er tevens sprake is van het voorkomen van subspecialisaties dat wil zeggen nog verdere vormen van specialisatie binnen de 14 soorten werkzaamheden. Dit geldt overigens ook voor de overige rechtbanken. Gezien onze wijze van vraagstelling is deze informatie niet verzameld.

Zoals wij in tabel 3E kunnen zien worden de rechter-specialisten ook hier weer voornamelijk in de strafsector aangetroffen, en slechts in beperkte mate in de familie- en in de handelssector. Van het totaal aantal rechter-specialisten (98 personen) neemt Amsterdam er liefst 37% voor haar rekening.

Vergelijken wij tabel 3E met 3A, dan zien wij het aantal gespecialiseerde rechters me 20% afnemen (van 123 naar 98 rechters). Voor een belangrijk deel wordt deze daling teweeggebracht door de groep presidentiële werkzaamheden. Wij zien in tabel 3A dat de presidenten van met name de grotere rechtbankorganisaties vrijwel uitsluitend binnen deze groep werkzaam zijn. Specialisatie beperkt tot één van de 5 presidentiële werkzaamheden komt echter nauwelijks voor. Dit laatste blijkt ook duidelijk uit tabel 3F, waarin aangegeven wordt met welke soorten werkzaamheden de presidenten van de rechtbanken zich bezighouden.

Tabel 3E.

Rechters, die als (dag)taak uitsluitend binnen de vijf hoofdgroepen één van de 14 soorten werkzaamheden verrichten

Arrondissementsrechtbank	Feitelijke sterkte	presidentiële werkzaamheden				straf-sector	familie-sector	overloop	handels-sector	TOTAAL					
		1. kortgedingen	2. krankzinnigenwetzaken	3. Kamer van Toezicht	4. civiele rolbehandeling										
1. Amsterdam	47.70	-	1	-	-	13	5	5	3	-	-	1	8	-	36
2. Den Haag	39.00	-	-	-	-	8	3	1	3	-	-	1	-	-	16
3. Rotterdam	35.00	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	4
4. Arnhem	24.40	-	-	-	-	4	1	-	2	-	-	-	-	-	7
5. Den Bosh	28.00	-	-	-	-	6	1	1	1	-	-	-	4	-	13
6. Utrecht	22.60	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	4
7. Breda	20.15	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-	-	-	-	5
8. Haarlem	19.20	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	4
9. Maastricht	19.10	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-	4
10. Roermond	13.40	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2
11. Leeuwarden	10.90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12. Groningen	10.50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13. Almelo	9.50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14. Alkmaar	10.90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15. Dordrecht	11.10	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2
16. Zutphen	10.85	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17. Zwolle	8.75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18. Middelburg	6.60	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
19. Assen	8.50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL	355.65	-	1	-	-	47	13	8	12	-	-	3	14	-	98

In de tabellen 3F, 3G en 3H hebben wij voor de president, de kinderrechter en de r.c. in strafzaken bekeken, of deze specialisten krachtens *wettelijk voorschrift* naast hun specialisatie een of meer andere soorten werkzaamheden verrichten en of daarbij eventueel een bepaald patroon in de aard van hun takenpakket te bespeuren valt. Buiten beschouwing is overigens de (economische) politierechter gebleven, omdat deze niet als een afzonderlijke rechterlijke werkzaamheid door de Normencommissie arrondissementsrechtbanken is gerubriceerd.

Zoals reeds eerder werd opgemerkt, blijkt dat in de sector presidentiële werkzaamheden vooral de krankzinnigenwetzaken en in mindere mate de civiele rolbehandeling door anderen dan de president worden verricht (tabel 3F).

Wij zien ook in tabel 3F, dat slechts 7 rechtbankpresidenten zich uitsluitend met presidentiële werkzaamheden bezighouden. De overigen zijn in twee of meer sectoren werkzaam. Het zijn voornamelijk de presidenten van de grotere rechtbanken die een hele dagtaak hebben aan het uitsluitend verrichten van presidentiële werkzaamheden. Bij de kleinere rechtbanken blijken zij in het algemeen een uitgebreider takenpakket te hebben. Naast de presidentiële werkzaamheden zijn zij dan vooral actief in de handelssector en in de overloopsector, en niet of nauwelijks in de strafsector respectievelijk de familie-sector.

Van de 36 kinder(straf)rechters zijn er 27 met een hele dagtaak en 9 rechters met een (vaste) deeltaak (tabel 3G). Van de rechters die *uitsluitend* kinder(straf)zaken doen hebben wij er 9 in ons materiaal aangetroffen. Deze rechters hebben dus aan deze werkzaamheid een gehele dagtaak, en wij treffen ze alleen bij de grote rechtbanken aan.

Indien kinder(straf)rechters meer dan één soort werkzaamheid verrichten, is de meest voorkomende combinatie van werkzaamheden kinder(straf)zaken (9) en familiezaken (8) (al dan niet aangevuld met nog een of meer andere soorten werkzaamheden).

Van alle RC's in strafzaken houdt bijna de helft (13 personen) zich uitsluitend bezig met het rechtercommissariaat en heeft daaraan een hele dagtaak (tabel 3H). Op Rotterdam na treffen wij de RC's met één soort werkzaamheid voornamelijk aan bij de grotere rechtbanken. Bij de kleine(re) rechtbanken hebben de RC's in het algemeen drie à vier soorten werkzaamheden, waarbij zowel de combinaties RC in strafzaken (7) en strafzaken (6) als die van RC in strafzaken (7) en faillissementen (12) en/of handelszaken (13) veel voorkomen (al dan niet aangevuld met nog een of meer andere soorten werkzaamheden).

Tabel 3F.

Overzicht van de door de presidenten verrichte rechterlijke werkzaamheden ¹

	EIGENLIJKE RECHTERLIJKE WERKZAAMHEDEN													
	presidentiële werkzaamheden					straf-sector	familie-sector	overloop	handels-sector					
Arrondissementsrechtbank	1. korigedingen	2. krankzinnigenwetzaken	3. Kamer van Toezicht	4. civiele rolbehandeling	5. overige pres. werkzaamh.	6. strafzaken	7. r.c. in strafzaken	8. familiezaken	9. kind(er)strafzaken	10. extra-judiciële zaken	11. gratis admisssie	12. faillissementen	13. handelszaken	14. onteigenings- en ruilverkavelingszaken
1. Amsterdam	•		•		•						•			
2. Den Haag	•	•	•		•									
3. Rotterdam	•		•		•									
4. Arnhem	•	•	•	•	•						•			
5. Den Bosch	•		•		•									
6. Utrecht	•		•		•									
7. Breda	•		•	•	•									
8. Haarlem	•	•	•	•	•									
9. Maastricht	•		•		•									
10. Roermond	•		•	•	•			•						
11. Leeuwarden	•		•		•							•	•	
12. Groningen														
13. Almelo	•	•	•	•	•	•		•			•	•	•	
14. Alkmaar	•		•	•	•								•	
15. Dordrecht	•	•	•		•					•				
16. Zutphen	•		•	•	•								•	
17. Zwolle	•		•	•	•	•					•		•	
18. Middelburg	•		•	•	•							•	•	•
19. Assen	•	•	•	•	•					•		•	•	•

¹ In de tabel aangegeven door middel van balletjes.

Tabel 3G.

Overzicht van de door de kinder(straf)rechters verrichte eigenlijke werkzaamheden

Arrondissements- rechtbank	aantal kinder (straf) rech- ters	EIGENLIJKE RECHTERLIJKE WERKZAAMHEDEN													
		presidentiële werkzaamheden					straf- sector		familie- sector		overloop- werkzaamh.			handels sector	
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1. Amsterdam	1								•						
	2								•						
	3*								•						
2. 's-Gravenhage	1		•						•	•					
	2								•	•					
	3								•	•					
	4								•	•					
3. Rotterdam	1				•				•	•					
	2								•	•					
	3						•		•	•					
	4						•		•	•					
4. Arnhem	1									•					
	2*									•					
5. 's-Hertogenbosch	1									•					
	2						•			•	•				
6. Utrecht	1								•	•	•				
	2*								•	•	•				
	3*								•	•	•				
7. Breda	1									•					
	2									•					
8. Haarlem	1								•	•				•	
	2								•	•					
9. Maastricht	1						•	•		•					
	2								•	•		•			
10. Roermond	1								•	•					
11. Leeuwarden	1								•	•	•				
12. Groningen															
13. Almelo	1						•		•	•					
14. Alkmaar	1*								•	•					
15. Dordrecht	1*								•	•			•	•	
	2*									•					
16. Zutphen	1		•							•	•		•		
	2*								•	•					
17. Zwolle	1						•			•					
18. Middelburg	1							•		•	•		•		
19. Assen	1							•		•	•			•	
	2*							•		•	•			•	

* Rechters (plvv) met een vaste deeltaak.

Tabel 3H.

Overzicht van de door de RC's in strafzaken verrichte eigenlijke rechterlijke werkzaamheden

Arrondissements-rechthank	aantal RC's	EIGENLIJKE RECHTERLIJKE WERKZAAMHEDEN													
		presidentiële werkzaamheden					straf-sector		familie-sector		overloop-werkzaamh.		handels-sector		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. Amsterdam	1						•								
	2						•								
	3						•								
	4						•								
	5						•								
2. 's-Gravenhage	1						•								
	2						•								
	3						•								
3. Rotterdam	1					•	•								
	2					•	•								
	3					•	•						•		
4. Arnhem	1						•								
5. 's-Hertogenbosch	1						•								
6. Utrecht	1						•								
7. Breda	1						•						•	•	•
	2						•						•		
8. Haarlem	1						•								
9. Maastricht	1						•								
10. Roermond	1					•	•				•				
11. Leeuwarden	1	•				•	•			•		•	•		
12. Groningen															
13. Almelo	1				•	•	•					•			
14. Alkmaar	1	•					•				•			•	
15. Dordrecht	1						•					•	•		
16. Zutphen	1					•	•							•	
17. Zwolle	1					•	•							•	
18. Middelburg	1						•		•	•		•			
19. Assen	1						•								•

De mate, waarin (individuele) rechters bij de rechtbanken niet zijn gespecialiseerd

Naast de mogelijkheid via het verzamelde materiaal voor elke rechter vast te stellen of hij specialist is in de zin van onze omschrijving is het eveneens mogelijk na te gaan hoe het niet gespecialiseerd zijn zich verhoudt tot de gespecialiseerdheid van de individuele rechter.

Daartoe is op basis van onze gegevens nodig dat voor iedere rechter wordt vastgesteld in hoeveel van de vijf hoofdgroepen hij werkzaam is (tabel 4).

Tabel 4.

Verdeling van de rechters per rechtbank en per functie over het aantal hoofdgroepen van werkzaamheden waarin zij werkzaam zijn (aantallen)

Arrondissementsrechtbank	PRESIDENTEN					VICE-PRESIDENTEN					FULL-TIME RECHTERS					PART-TIME RECHTERS				
	aantal hoofdgroepen					aantal hoofdgroepen					aantal hoofdgroepen					aantal hoofdgroepen				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1. Amsterdam	-	1	-	-	-	9	5	-	-	-	24	-	-	-	-	3	-	-	-	-
2. Den Haag	1	-	-	-	-	4	5	1	5	-	9	4	8	2	-	4	1	-	-	-
3. Rotterdam	1	-	-	-	-	-	4	2	3	-	6	11	5	1	-	2	1	1	-	-
4. Arnhem	-	1	-	-	-	-	3	1	2	-	5	3	7	-	-	2	-	-	-	-
5. Den Bosch	1	-	-	-	-	6	2	-	-	-	9	8	1	-	-	-	2	-	-	-
6. Utrecht	1	-	-	-	-	1	1	1	3	-	2	-	4	4	1	2	1	3	-	-
7. Breda	1	-	-	-	-	1	2	2	-	-	4	5	3	-	-	-	3	-	-	-
8. Haarlem	1	-	-	-	-	2	1	2	-	-	5	4	2	-	-	1	3	-	-	-
9. Maastricht	1	-	-	-	-	1	2	1	1	1	2	4	3	1	-	1	1	-	-	-
10. Roermond	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-	-	2	2	1	1	1	4	-	-	-
11. Leeuwarden	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	2	2	1	-	1	1	-	-	-
12. Groningen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13. Almelo	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	1	2	-	1	2	-	-	-	1	-
14. Alkmaar	-	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	2	2	1	-	1	2	-	1	-
15. Dordrecht	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	2	2	-	1	1	1	3	2	-
16. Zutphen	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	3	1	1	-	1	-	1	-	-
17. Zwolle	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	2	2	-	-	-	1	2	-	-
18. Middelburg	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
19. Assen	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	3	2	-	1	-	-	1	-	-
Totaal	7	5	4	1	1	28	27	22	13	1	68	55	47	16	5	20	21	11	4	-

In bovenstaande tabel is aangegeven in hoeveel hoofdgroepen iedere individuele rechter één of meer werkzaamheden verricht. Wij hebben dit zowel naar functie als naar rechtbank weergegeven. Van de 356 rechters blijken 123 rechters werkzaam te zijn in een van de vijf hoofdgroepen (35%); 108 rechters in twee hoofdgroepen (30%); 84 personen in drie hoofdgroepen (24%) en de overige 41 personen in vier resp. alle vijf de groepen (12%).

Met andere woorden tenminste 66% van alle rechters werkt in twee of meer hoofdgroepen.

W. G. HENGELBROCK

P. A. J. TH. VAN TEEFFELN

personala van de auteurs:

mr drs W. G. Hengelbrock	onderzoeker bij het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie
mr P. A. J. Th. van Teeffelen,	rechter in de rechtbank Breda en voor 3/5 van zijn werktijd werkzaam bij het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie t.b.v. de Staatscommissie Herziening RO
dr D. W. Steenhuis,	directeur van het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie